

“No ens creiem que la nostra forma de viure posa en risc la nostra supervivència”

Dil, 18/01/2021 per Catalunya Religió

(*Cristianisme Segle XXI*) Més d'un centenar de connexions a la ponència sobre 'Ecologia post-coronavirus: espècie humana i ecosfera'. Aquest dissabte ha tingut lloc, de forma telemàtica, la xerrada inaugural del cicle Espai Obert de l'associació Cristianisme al Segle XXI, a càrrec de la doctora **Marta Tafalla**, professora d'Ètica i Estètica a la UAB.

S'entén *ecosfera* -un terme creat el 1958- com el sistema global terraqüi format per tots els organismes de la biosfera i caracteritzat per les relacions de convivència que s'estableixen entre matèria, energia i éssers vius. “No ens creiem que la nostra forma de viure posa en risc la nostra supervivència”, ha apuntat la ponent. Tafalla ha dividit la xerrada en tres parts.

En la primera, ha ajudat a prendre consciència de l'actual situació catastròfica. Tenint amb compte que el planeta Terra és l'únic que coneixem amb vida, el 2011, teníem 8 milions d'espècies diferents d'animals i plantes, sense comptar els microorganismes més difícils de comptabilitzar. Totes interconnectades en una xarxa de col·laboració i necessitat, de manera que la biosfera -suma d'ecosistemes format pel conjunt d'éssers vius del planeta juntament amb el medi físic que els rodeja- funcioni de la millor manera possible.

Així, ha posat exemples de les funcions pol·linitzadora i clorofíl·lica d'animals i plantes, o del benefici per als peixos de les preses que fan els castors als rius, els elefants o bisons obrint camins per altres animals o les balenes amb el plàncton. Totes les espècies col·laboren unes i altres amb benefici de la vida de totes les altres, llevat d'una, la humana. Tot i ser una espècie jove (la vida començà fa més de 3,5 milions d'anys i l'home, només en fa entorn d'uns 300.000 anys) ja fa 60.000 anys que extingeix espècies. Actualment, hi ha un milió d'espècies en risc d'extinció.

Segons l'informe *Planeta viu* del [World Wide Fund](#) ('Fons mundial per la natura', WWF), de 1970 a 2016 les poblacions d'animals salvatges vertebrats havien caigut en un 70%; el 2018, dels animals del planeta, sols 4% de mamífers són salvatges; el 60% és ramaderia; el 36%, humans. Quant a les aus, només un 30% són salvatges. Tot això, lligat a l'escalfament del planeta, afecta Catalunya amb espècies inadaptables, sequeres extremes, onades de calor, puja de temperatures... Ens aboquem a la catàstrofe.

Hiperseparats de la natura

En la segona part de la xerrada la conferenciant ha explicat com i per què hem arribat fins aquí. Una espècie intel·ligent que es podia servir de les altres i una part dels humans, des d'un paradigma de cultura industrial de països rics, menystenint altres cosmovisions (per exemple orientals o indígenes) s'ha dedicat a enriquir-se l'esquena de les altres (bé que també hi ha moviments per protegir la terra.)

En aquest sentit resulta còmode i fàcil donar la culpa a un capitalisme que només vol créixer pensant en guanys econòmics. Això pot ser cert, però les causes no són només econòmiques, sinó que, seguint la filòsofa australiana **Val Plumwood** (1939-2008) -cf. *Feminisme i el domini de la natura* (1993) o bé *Cultura ambiental: la crisi ecològica de la raó* (2002)-, són més profundes: rauen en la hiperseparació dels humans de la natura.

L'antropocentrisme ens ha dut a un error ètic -menysteniment de les altres espècies- i cognitiu -tenim una visió distorsionada de la realitat-. Volem gestionar i governar la biosfera i no és la nostra funció, perquè en fem part. El *mainstream* és que els humans tenim valor i la resta, no; els humans som subjectes; la resta, objectes al nostre servei. Els humans seríem essencials i la resta d'espècies, instrumentals.

Per això en dir a un altre humà "animal!" és un insult com ho és qualificar-lo de "porc", "burro", "voltor"... Hem oblidat la feina de gestionar i fertilitzar vegetació que feien cabirols i cérvols, i ara els volem com un trofeu cinegètic. Domestiquem els cavalls, convertim llops en gossos i, amb mil accions d'aquestes, desmuntem la biosfera. I per què l'instint ètic no ens frena?

Teodor W Adorno, en estudiar els règims totalitaris, es va adonar que podien funcionar si les víctimes no tenien visibilitat. Fem el mereix amb els animals. Si no en veiem el maltractament, no en som conscients. I no veiem ni granges amb animals estibats ni escorxadors. Si desapareixen espècies, i no ho sabem, no les trobem a faltar.

L'ecofeminista **Karen Warren** ja ens deia que érem ridículs, si pensàvem que la natura era irracional. I el problema de fons és que no tractem la biosfera malament per error, sinó perquè volem. Tenim odi a la terra, que ens obliga a treballar, com en tenim al nostre propi cos, que sabem vulnerable i mortal. Voldríem fugir a un altre món amb la cursa espacial o ser altres amb el posthumanisme robòtic.

En la nostra societat del benestar estem plens de xacres -ansietats, problemes mentals, addiccions...- i ens fa por veure'ns així. Caldria reinventar-nos, reconnectar-nos amb la natura. Però fer-ho exigeix canvis pregonos i radicals -de conviccions, valors, dietètics, lleure...- i són més difícils de dur a terme que no pas

culpar el capitalisme

Finalment, en la tercera part de la xerrada la ponent ha demanat què es pot fer en una situació així i ha proposat vies de solució. La majoria es pensa que la solució demanarà molts recursos i molta tecnologia i que serà molt costosa. Si canviéssim nosaltres, no hauria de ser així. Nosaltres no sabem curar la Terra; s'ha de guarir ella mateixa.

La ponent ha acceptat que hi havia informes sobre l'escalfament del planeta i la pèrdua de biodiversitat des dels anys 60. Ara, fem el que fem, sabem arribarem tard, però, tot i així, costa posar-s'hi. I, si no ho fem, podem arribar al que s'anomena un punt de no retorn enrere. Les conseqüències poden ser tan terribles com per fer inhabitable el planeta per a l'espècie humana.

Joahan Rockström, ex-director del Centre de Resiliència d'Estocolm, que treballa per la sostenibilitat global, ha explicat que certes mesures –per exemple, si assolíssim no llençar més gasos d'efecte hivernacle a l'atmosfera–, podria ser que nos servissin de gaire perquè l'atmosfera ja hagués assumit l'escalfament que li hem provocat. No ens creiem que la forma de vida que portem posa en risc la nostra supervivència.

Així les coses, ha proposat un doble moviment, el de decreixement de l'activitat humana –fins i tot de l'índex de natalitat, perquè hem d'assumir que la superpoblació no és bona–, cosa que no agrada a ningú, i menys quan es pinta com un retorn a les caveres, i el de permetre la recuperació de la vida salvatge. Això suposa fins i tot un canvi de dieta: un règim amb molta carn suposa una gran despesa energètica de pastures i animals. Per a Brian Machovina, una dieta carnívora no hauria de superar el 10%.

Tot això suposa canvi d'hàbits i conviccions. Ara, si no ens hi posem, la natura ens farà decreixer per força amb pandèmies, clima, gana, set, meteors... I ho farà a la seva manera calamitosa, com ja comencem a tastar amb nevades espectaculars, pandèmies, temporals marítims... Es tractaria de parar el cop, de posar una escala al decreixement caure de cop, si no volem una tempesta perfecta en què s'ajuntin escalfament, malalties i altres desastres.

A partir d'aquí, Tafalla ha explicat experiències de renaturalització com la del riu Manzanares, que van fer Ecologistas en acción (es pot llegir a **Santiago Martín Barajas**: *Río arriba 1979-2019*), exposà la posició de l'Asociación de Veterinarios abolicionistas de la tauromàquia y del maltrato animal (Avatma) i va oferir al públic diverses referències, entre les quals, les següents: **Daniel Quammen**: *Contagio: la evolución de las pandèmias* (Debate: 2020); **Jordi Palau**: *Rewilding Iberia: explorando el potencial de la renaturalización en España* (Lynx: 2020) i **George Monbiot** amb tres obres cabdals: *La era del consenso: manifiesto para un nuevo orden mundial* (2003), *Calor: Cómo par el calentamiento global* (2008) i *Salvaje: renaturalizar la tierra, el mar y la vida humana* (2017).

També les ciutats s'haurien de renaturalitzar i que els habitants hi poguessin conrear hortes properes. No pot ser que el 19% del pressupost de la UE (30.00M€) segueixi anant a la ramaderia, hi hagi pressupost per a determinats transgènics i vagin 430 M€ per al brau de lídia. No podem ser un obstacle per a la vida animal. Les carreteres, per exemple, vertebren el territori per als humans, però no pas per a les altres espècies.

S'ha comprovat que el retorn a la natura és saludable, ens fa més sans i més feliços, i en aquest sentit ha esmentat el llibre de **Richard Louv**, *Los últimos niños del bosque* (2018). Viure a prop d'un parc redueix el risc de determinades malalties. La ponent ha defensat convençuda que el retorn a la natura ens seria del tot beneficiós per a dones i homes.

La xerrada ha obert molts interrogants. Se li ha demanat des de clarícies sobre el decreixement fins a la introducció d'ossos i llops al Pirineu, passant per l'ajuda de les espiritualitats i religions per assolir el canvi necessari, els grups i discursos ecologistes, més o menys radicals, la necessària transformació de producció d'aliments... La veritat és que els tres quarts d'hora de debat van passar com si res. A la una en punt es va cloure l'acte, com de costum, amb l'anunci del proper Espai Obert per al proper 20 de febrer que porta per títol *Economia i societat: l'economia enfront d'una nova època*, a càrrec de l'economista **Xavier Ferrer**, President del Consell català per al moviment europeu.